ujforum_55.qxp 8/24/2006 4:10 PM Page 6

Kockázatelemzés a MERCUR Kft. esetében

BÁTHORI ISTVÁN CSABA

Minden cég tevékenységét nagymértékben befolyásolják bizonyos kockázati tényezők, amelyek hozzájárulhatnak az üzlet csökkenéséhez, esetleg veszteségek megjelenéséhez, végső esetben pedig a vállalkozás csődjéhez. Ebből kiindulva a banki hitelezés gyakorlatában különféle hitelelemzési és adósminősítési módszereket alkalmaznak, melyeknek célja felmérni, követni és kezelni az ezzel kapcsolatos kockázatot.

A pontozásos módszer, amelyről az alábbiakban szó lesz, egy összetett, komplex kockázatfelmérő elemzés, mely besorolja az adóst egy bizonyos kockázati kategóriába, miután több szempontból elemzi az illető cég tevékenységét. A módszer a következő kockázati tényezőket veszi figyelembe:

1. Pénzügyi kockázat – PK
2. Kereskedelmi kockázat – KK
3. Fedezeti (garancia) kockázat – FK
4. Vállalatigazgatási/irányítási kockázat – VK
5. Érzékenységi kockázat – ÉK

Az összkockázatot a fenti kategoriákban meghatározott összegek összeadásából határozzák meg: K = PK+KK+FK+VK+ÉK.

A kiszámított pontszám alapján az ügyfeleket a következő 3 kockázati osztályba soroljuk:

I. osztály: 80–100 pont között – alacsony kockázattal járó hitelügylet, a cég pénzügyi szempontból nagyon jól áll, és helyzete feltehetőleg nem romlik a jövőben;

II. osztály: 65–79 pont között – a kockázatot közepesnek ítéljük, aránylag jó a jelenlegi pénzügyi helyzete, de ez az állapot nem fenntartható;

III. osztály: a 65 pont alatti alanyokra gyenge pénzügyi helyzet a jellemző, a cég nem képes eleget tenni fizetési kötelezettségeinek, esetleg veszteséges – magas kockázattal számolhatunk.

Az alábbi táblázat bemutatja a kockázati tényezőket, a jellemző mutatókat és az ezekhez kapcsolódó pontszámot.

ujforum_55.qxp 8/24/2006 4:10 PM Page 7

Kockázati kategóriák	Mutatók	Pontszám
1. Pénzügyi kockázat		
	Z < 0,16	50
	0,13 < Z < 0,16	40
	0,10 < Z< 0,13	30
	0,04 <Z < 0,10	10
2. Kereskedelmi kockázat – jelzi az esetleges problémákat a bevételek és kifizetések összehangolásában		
	VKBI < SZTKI	20
	VKBI = SZTKI	16
	VKBI > SZTKI	2
3. Fedezeti (garancia) kockázat – a hitelfedezetet képező javak értékesítésével kapcsolatos kockázatokra vonatkozik		
	Biztonságos fedezet	20
	Közepes kockázatú fedezet	10
	Bizonytalan garancia	2
4. Vállalatigazgatási/ irányítási kockázat – a vállalatot irányító csapat minőségét veszi figyelembe		
A vezetőség tapasztalata, képzettsége	Képzett és tapasztalt csapat	5
	Heterogén képzettségű, kevés tapasztalattal rendelkező csapat	2
	Felkészületlen és tapasztalatlan csapat	1
Banki és kereskedelmi kapcsolatok	Nagyon jó kapcsolatok	5
	Jó kapcsolatok	3
	Nem megfelelő kapcsolatok	1
5. Érzékenységi kockázat – beruházások esetén vizsgáljuk meg	<75%	10
	>75%	0

ujforum_55.qxp 8/24/2006 4:10 PM Page 8

Konkrét esetünk az erdélyi székhelyű Mercur Kft, melynek fő tevékenysége élelmiszeripari termékek, italok és dohányáru forgalmazása (CAEN 5139). A vállalkozás törzstőkéje 19 767 RON, a két társtulajdonos adminisztrátori minőségben vesz részt a cég irányításában.

A cég tulajdonában a következő ingatlanok vannak: egy korszerűen felszerelt, 1600 négyzetméteres raktár és két kereskedelmi egység a város jelentős forgalmú pontjain.

2005 végén a cégnél 26 alkalmazott dolgozott, az átlagfizetés havi 767 RON volt. A céget felsőfokú végzettségű, jelentős tapasztalattal rendelkező személyek irányítják.

A 2004-es, illetve 2005-ös év végi mérleg és az eredménykimutatás alapján a következőket észleljük:

A forgalom alakulása:

2004. 12. 31.	2005. 12. 31.	
10 515 807	9 953 724	(RON)

Az adatok a forgalom enyhe csökkenését mutatják, viszont az üzleti forgalom aránya az összjövedelemben gyakorlatilag változatlan maradt:

2004. 12. 31.	2005. 12. 31.	
99,96	99,93	%

Ugyanakkor az elemzett pénzügyi időszak (2005) végén a bruttó nyereség 77,12%-os növekedését észlelhetjük..

2004. 12. 31.	2005. 12. 31.	
8906	143 308	(RON)

1. **A pénzügyi kockázatot** a Z mutató segítségével határozzuk meg – a Z modellt eredetileg Robert Altman professzor fejlesztette ki 1982–1988 között, jelenleg a J. Conan és M. Holder modellt alkalmazzuk:

$$Z = 0{,}24X1 + 0{,}22X2 + 0{,}16X3 - 0{,}87X4 - 0{,}10X5$$

A képletben szereplő X1....X5 bizonyos meghatározott pénzügyi mutatók értéke, a konstans számok statisztikailag kiszámított csődkockázati értékek. A Z mutató az adott cég csődbe jutásának kockázatát jelzi előre.

$$X1 = \frac{\text{Üzleti tevékenység bevételei} - \text{Üzleti tevékenység ráfordításai}}{\text{Kötelezettségek}}$$

ujforum_55.qxp 8/24/2006 4:10 PM Page 9

$$X2 = \frac{\text{Saját tőke} + \text{Hosszú lejáratú kötelezettségek}}{\text{Eszközök összesen}}$$

$$X3 = \frac{\text{Forgóeszközök} - \text{Készletek}}{\text{Eszközök összesen}}$$

$$X4 = \frac{\text{Pénzügyi költségek}}{\text{Forgalom (értékesítés árbevétele)}}$$

$$X5 = \frac{\text{Személyzeti ráfordítások}}{\text{Hozzáadott érték,}}$$

amely az értékesítés árbevételének és közvetlen költségeinek különbsége.

Ha a fenti képleteket a Mercur Kft. esetében alkalmazzuk, az eredmény a következő:

	2004. 12. 31.	2005. 12. 31.
X1	0,10	0,17
X2	0,31	0,44
X3	0,07	0,10
X4	0,002	0,002
X5	0,35	0,36

Számításaink szerint a Z mutató értékei a következők:

– 2004. december 31-én: 0,07,

– 2005. december 31-én: 0,11.

Habár a pénzügyi év elején az elemzett cég pénzügyi helyzete mérsékelt volt, ez az állapot a pénzügyi év végéig változott, így a csődveszély 10% és 30% között mozgott. A pénzügyi kockázat elemzése során a cég 10 pontot kap.

2. **A kereskedelmi kockázat** a cégnek a vevőivel és a szállítóival szemben kialakított fizetési viszonyaira vonatkozik. Az elemzés céljából kiszámítjuk a vevőkkel szembeni követelések bevételezésének, valamint a szállítók iránti tartozások kifizetésének az átlag időtartamát (VKBI, SZTKI):

ujforum_55.qxp 8/24/2006 4:10 PM Page 10

$$V_KBI = \frac{\text{Vevőkkel szembeni követelések}}{\text{Üzleti forgalom}} \times 365 \text{ (nap)}$$

$$SZ_TKI = \frac{\text{Szállítókkal szembeni tartozások}}{\text{Üzleti forgalom}} \times 365 \text{ (nap)}$$

Így az eredmény:

– 2004. december 1-jén:

$V_KBI = 2{,}2$ nap $\qquad SZ_TKI = 32{,}68$ nap

– 2005. január 31-én :

$V_KBI = 3{,}67$ nap $\qquad SZ_TKI = 33{,}01$ nap

Megfigyelhetjük, hogy mind az időszak elején, mind az időszak végén a vevőkkel szembeni követelések bevételezésének az átlag időtartama jóval kisebb, mint a szállítókkal szembeni tartozások kifizetésének az átlag időtartama. Ez annak tulajdonítható, hogy a nagykereskedelmi tevékenység mellett a cég az áru jelentős részét a két saját üzletében értékesíti. Az így kialakult pozitív helyzet a kereskedelmi kockázat csökkenéséhez vezet. Ezért a kereskedelmi kockázat elemzése során a cég 20 pontot kap.

3. **A fedezeti kockázatot** a banknak felajánlott garancia típusa határozza meg.

Az elemzett vállalkozás esetében a tárgyi eszközök értéke 916 602 RON, amelynek jelentős részét a raktár, valamint a két üzlethelyiség alkotja. Mivel ezek az ingatlanok biztos fedezetet képeznek, az elemzés során a cég 20 pontot ér el.

4. **A vezetési (igazgatási) kockázat** elemzése a vezetőségi testület tagjaival való közvetlen kapcsolat alapján történt. A cég vezetését szakképzett, a kereskedelemben jártas személyek látják el. A pénzügyi év folyamán hozott intézkedések sikeresnek bizonyultak és az eredmény növekedéséhez vezettek. A vezetési kockázat elemzése során a cég 10 pontot kap.

5. **Az érzékenységi kockázat** a közép- és a hosszú távú beruházásokkal kapcsolatos. Mivel az elemzett cégnek nincs folyamatban ilyen típusú beruházása, az érzékenységi kockázat nem létezik az elemzett vállalkozás esetében. Ezért a cég 10 pontot kap.

Az összkockázatot a különböző típusú kockázatok pontszámának az összegezésével állapítjuk meg.

ujforum_55.qxp 8/24/2006 4:10 PM Page 11

Így az összkockázat pontszáma a következő:

– 2004. december 31-én : 70 pont,

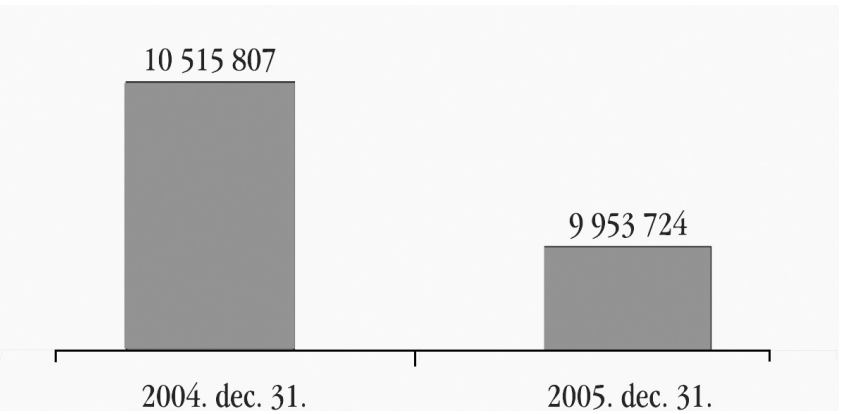
– 2005. december 31-én : 90 pont.

A pénzügyi év végén a pontszám növekedését figyelhetjük meg, ami az összkockázat csökkenését mutatja. Ezért az elemzett cég az alacsony kockázati osztályba sorolható.

KÖVETKEZTETÉSEK

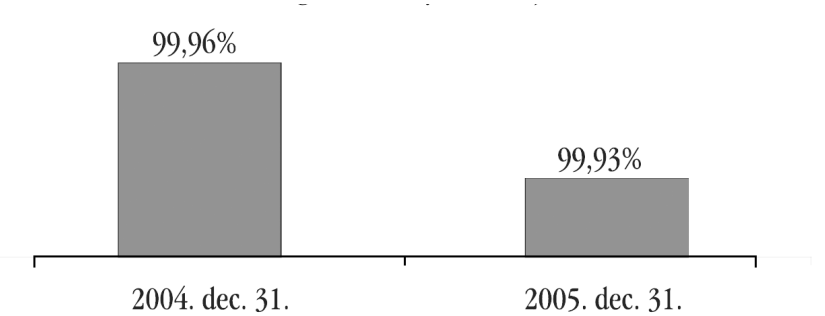
A. A pénzügyi év folyamán az üzleti forgalom 10 515 807 RON-ról 9 953 724 RON-ra esett vissza, ami 5,34%-os csökkenést jelent.

Az üzleti forgalom alakulása (RON)

Ezzel szemben az üzleti forgalom aránya az összjövedelemben gyakorlatilag változatlan maradt:

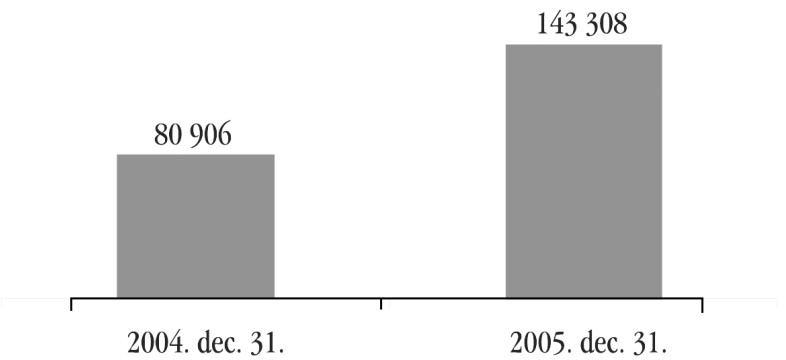
Az üzleti forgalom aránya az összjövedelemben

ujforum_55.qxp 8/24/2006 4:10 PM Page 12

Az eredmény elemzése folyamán a bruttó nyereség 77,12%-os növekedését észlelhetjük. Az adózás előtti eredmény értéke 80 906 RON-ról 143 308 RON-ra emelkedett. Ez a szállítási költségek csökkenésének tulajdonítható.

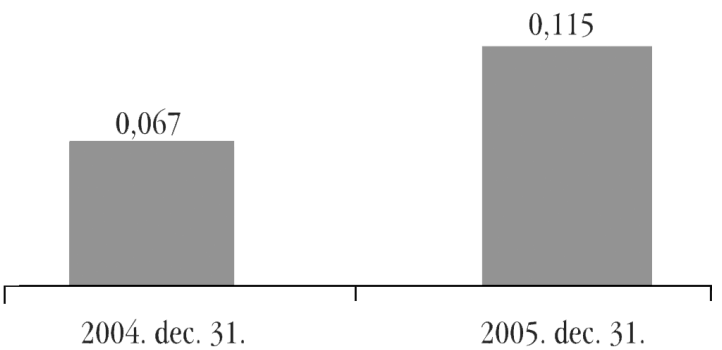
A bruttó nyereség alakulása (RON)

B. A kockázatok elemzése során a következőket észlelhetjük:

A pénzügyi kockázat esetében a Z (Conan-Holder) mutató értékének a növekedése a pénzügyi kockázat csökkenését tanúsítja. **Az elemzett vállalkozás jó pénzügyi helyzettel rendelkezik, a csődveszély alacsony** (10% és 30% között mozog).

A Conan–Holder mutató értéke

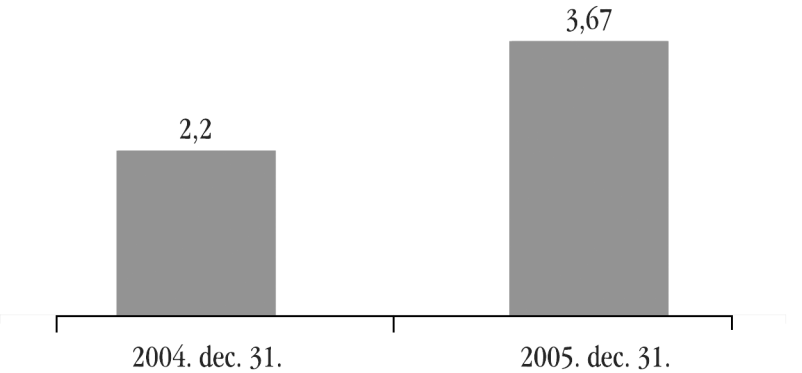

A kereskedelmi kockázat elemzése során észleltük, hogy mind az időszak elején, mind az időszak végén a vevőkkel szembeni követelések bevételezésének az átlag időtartama

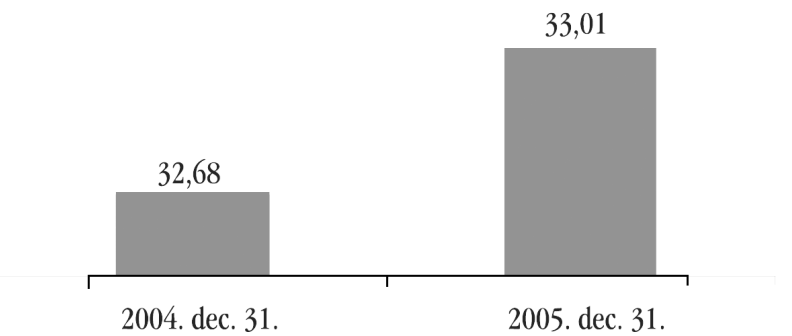
ujforum_55.qxp 8/24/2006 4:10 PM Page 13

(VKBI) jelentősen kisebb, mint a szállítókkal szembeni tartozások kifizetésének az átlag időtartama (SZTKI). Ez annak tulajdonítható, hogy a nagykereskedelemi tevékenység mellett a cég az áru jelentős részét a két saját üzletében értékesíti. **Ezért a kereskedelmi kockázat alacsony**.

A vevőkkel szembeni követelések bevételezésének átlag időtartama (nap)

A szállítókkal szembeni tartozások kifizetésének átlag időtartama (nap)

ujforum_55.qxp 8/24/2006 4:11 PM Page 14

Az összkockázat, a különböző típusú kockázatok pontszámainak az összegezése után, a következőképpen alakult:

Pénzügyi kockázat	
2004. december 31.	10 p.
2005. december 31.	30 p.
Kereskedelmi kockázat	
2004. december 31.	20 p.
2005. december 31.	20 p.
Fedezeti kockázat	
2004. december 31.	20 p.
2005. december 31.	20 p.
Vállalatirányítási kockázat	
2004. december 31.	10 p.
2005. december 31.	10 p.
Érzékenységi kockázat	
2004. december 31.	10 p.
2005. december 31.	10 p.
ÖSSZESEN	
2004. december 31.	70 pont
2005. december 31.	90 pont

Számításaink alapja a Mercur Kft. 2005-re vonatkozó év végi pénzügyi jelentései; mellékeljük a cég által benyújtott eredménykimutatást.

ujforum_55.qxp 8/24/2006 4:11 PM Page 15

Melléklet

EREDMÉNYKIMUTATÁS
2005.12.31.

Formularul 20 - lei -

A tétel megnevezése	Sor sz.	Tárgyév eredményei	
		2004.31.12.	2005.12.31.
A	B	1	2
1. Értékesítés nettó árbevétele(02-04)	01	10 515 807	9 953 724
- Saját termékek eladásából	02	0	0
- Áruforgalomból	03	10 515 807	9 953 724
	04	0	0
2. Készletek állományváltozása ------- C	05	0	0
------- D	06	0	0
3. Imob. termelésállomány	07	0	0
4. Üzleti tevékenység egyéb bevételei	08	0	0
Üzleti tevékenység bevételei - összesen (01+05-06+07+08)	09	10 515 807	9 953 724
5. a) Anyagköltségek	10	195 402	112 227
Egyéb anyagi költségek	11	98 227	55 685
b) Egyéb külső költségek (víz, villany)	12	26 684	52 096
c) Árubeszerzési ráfordítások	13	9 381 740	8 763 728
6. Személyzettel kapcsolatos költségek(15+16)	14	320 830	379 306
a) Bérköltség	15	239 306	292 251
b) Bérjárulékok	16	81 524	87 055
7. a) Értékcsökkenés és céltartalékok (18-19)	17	67 503	55 515
a.1) Ráfordítás	18	67 503	55 515
a.2) Bevétel	19	0	0
b) Forgóeszközök kiigazítása (21-22)	20	0	0
b.1) Ráfordítás	21	0	0
b.2) Bevétel	22	0	0
8. Egyéb üzleti tev. kapcsolódó költségek (24-26)	23	323 757	374 135
8.1. Külső szolgáltatások értéke	24	264 017	213 219
8.2. Egyéb járulékok és adóköltségek	25	10 547	12 180
8.3. Adomány, kártalanítással, eszközeladással kapcsolatos költségek	26	49 193	148 736
Céltartalék-kiigazítások (28-29)	27	0	0
- Ráfordítás	28	0	0
- Bevétel	29	0	0
Üzleti tevékenységgel kapcs. költségek (10-től 14+17+20+23+27)	30	10 414 143	9 792 692
Üzleti tev. eredménye - Profit (rd. 09-30)	31	101 664	161 032
- Veszteség (30-09)	32	0	0
9. Részesedések értékesítése	33	0	0
- ebből kapcsolt vállalkozástól kapott	34	0	0
10. Egyéb pénzügyi befektetések hozama	35	0	0
- ebből kapcsolt vállalkozástól kapott	36	0	0
11. Kamatbevételek	37	39	763
- ebből kapcsolt vállalkozástól kapott	38	0	0
Egyéb pénzügyi bevételek	39	4169	5810
Pénzügyi bevételek összesen (33+35+37+39)	40	4208	6573
12. Pénzügyi befektetések értékkiigazítása (42-43)	41	0	0
- Ráfordítás	42	0	0
- Bevétel	43	0	0
13. Kamatköltségek	44	24 800	22 620
- kapcsolt vállalkozásnak adott	45	0	0
Egyéb pénzügyi ráfordítások	46	166	1677
Pénzügyi műveletek ráfordításai (41+44+46)	47	24 966	24 297
Pénzügyi műveletek eredménye - Profit(40-47)	48	0	0
- Veszteség (47-40)	49	20 758	17 724
14. Vállalkozási eredmény - Profit (09+40-30-47)	50	80 906	143 308
- Veszteség (rd. 30+47-09-40)	51	0	0
15. Rendkívüli bevételek	52	0	0
16. Rendkívüli ráfordítások	53	0	0
17. Rendkívüli eredmény - Profit (52-53)	54	0	0
- Veszteség (53-52)	55	0	0
Bevételek, összesen(09+40+52)	56	10 520 015	9 960 297
Ráfordítások, összesen(30+47+53)	57	10439109	9 816 989
18. Adózás előtti eredmény - Profit(56-57)	58	80 906	143 308
- Veszteség (57-56)	59	0	0
19. Adófizetési kötelezettség	60	20 274	23 306
20. Egyéb adójellegű kiadások	61	0	0
21. Adózott/nettó eredmény - Nyereség	62	60 632	120 002
- Veszteség (59+60+61-58)	63	0	0